

Όταν ο σοφός συναντά τον πλούσιο και δυνατό.

Το έργο του Ηροδότου δύομισυ χιλιάδες χρόνια τώρα, σ' όποιον αναγνώστη, προκαλεί ενθουσιασμό. "Πατέρα της Ιστορίας" τον είπε ο Κικέρων, κι έκτοτε ο χαρακτηρισμός αυτός δεν αμφισβητήθηκε από κανέναν.

Συνδυάζει ο Ηρόδοτος Γεωγραφία με Ιστορία σε καταπληκτικό βαθμό. Η αφήγησή του είναι τόσο ευχάριστη ώστε ώρες ώρες έχεις την αίσθηση ότι διαβάζεις ένα υπέροχο συναρπαστικό μυθιστόρημα. Με φιλοσοφική διάσταση για την Ιστορία και την ανθρώπινη ζωή, με τέτοιο τρόπο ώστε την καθιστά πολλή προσιτή στον αναγνώστη. Σοφός πραγματικά που ψάχνει την αλήθεια. Και οι σημερινοί ιστορικοί, για το πώς πρέπει να γράφεται η Ιστορία, φρονώ πως πρέπει τον Ηρόδοτον να μελετούν και νάχουν ως πρότυπο.

Ύστερα ο Ηρόδοτος ευτύχισε να ασχοληθεί με την ενδοξότερη περίοδο της Ελληνικής Ιστορίας, που είναι οι Μηδικοί πόλεμοι. Ενώ ο Θουκυδίδης με το πιο μελανό κομμάτι της, που είναι ο Πελοποννησιακός πόλεμος. Το λαμπρότερο και ενδοξότερο, διεδέχθη το μελανώτερο.

Και ο Ηρόδοτος δεν ασχολείται μόνον με τους Έλληνες αλλά και με τους άλλους λαούς. Κρατά ίσες αποστάσεις. Δεν μειώνει κανέναν και είναι πραγματικά απροσωπόληπτος. Κι όλα αναλυμένα με ακρίβεια και βάθος γίνονται συναρπαστικά, απτά και κατανοητά.

Και σκέφτομαι πόσο θα είχαν να ωφεληθούν οι σημερινοί εξουσιαστές, όχι μονάχα οι Έλληνες αλλά του κόσμου, αν είχαν μελετήσει τον Ηρόδοτο! Πιστεύω δε ότι απ' τους σημερινούς Έλληνες πολιτικούς δεν τον έχει διαβάσει κανείς τους ούτε από μετάφραση. (Το πρωτότυπο είναι γι' αυτούς αραβούργημα). "Τα γαρ (κράτη, έθνη) το πάλαι μεγάλα ην, τα πολλά αυτών σμικρά γέγονε· Τα δε επ' εμέο ην μεγάλα, πρότερον ην σμικρά. Την ανθρωπήη ων επιστάμενος ευδαιμονίην ουδαμά εν ταυτώ μένουσαν, επιμνήσομαι αμφοτέρων ομοίως" (= Διότι εξ όσων ήσαν άλλοτε μεγάλα, τα περισσότερα έχουν γίνει μικρά, όσα δε επί των ημερών μου είναι μεγάλα, πρώτα ήσαν μικρά. Θα αναφέρω λοιπόν και τα μεν και τα δε, διότι γνωρίζω ότι η ανθρώπινη ευδαιμονία δεν είναι εξ ίσου σταθερή).

Εδώ βλέπουμε ότι πλέκεται θαυμάσια η ιστορία με τη φιλοσοφία. Γενικά δε στο έργο του Ηροδότου συνυπάρχουν ιστορία με λογοτεχνία. Η ρητορική με τη συγκίνηση καθιστούν το έργο συναρπαστικό.

Χαρακτηριστικός ο διάλογος Κροίσου και Σόλωνος σ' ό,τι αφορά την ευδαιμονία. Όχι την ευτυχία. Γιατί η ευτυχία είναι απλώς καλές συμπτώσεις. Ευ+τύχη. Πραγματικά ο Ηρόδοτος τοποθετείται αμέσως μετά τον Όμηρο. Κι όπως ο Όμηρος είναι τα πάντα, όχι απλώς εκπρόσωπος της επικής ποίησης που λένε οι γραμματικοί, το ίδιο κι ο Ηρόδοτος. Και το έργο του ζωντανό. Αληθινό έργο τέχνης. Λογοτέχνης

άφθαστος. Όποιος διαβάσει Ηρόδοτο γοητεύεται δια παντός. Και βλέπει πράγματα που δεν είχε καν φαντασθεί πως είναι δικά του.

Να: Η φράση για παράδειγμα “ο υψών εαυτόν ταπεινωθήσεται ο δε ταπεινών εαυτόν υψωθήσεται“, που ακούστηκε για πρώτη φορά, όπως όλα άλλωστε στην αρχαία Ελλάδα και την είπε ο Αίσωπος στον Χείλωνα τον Λακεδαιμόνιον, την αναφέρει ο Ηρόδοτος. Είπε συγκεκριμένα ότι ο Ζεύς είναι θεός που “τα μεν υψηλά ταπεινοί τα δε ταπεινά υψοί”. Κι είναι αυτό ακριβώς που πήρε η Χριστιανική θρησκεία.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή κι ας μιλήσουμε πρώτα για τον Κροίσο. Ιστορία που μας είναι περισσότερο γνωστή ακόμη κι απ’ τα παλιά βιβλία του Δημοτικού Σχολείου, τότε που τα γράμματα έβγαιναν απ’ τα θρανία του Δημοτικού και δεν υπήρχε τράπεζα θεμάτων, κι οι τσαρλατάνοι δεν είχαν πέραση.

Είναι γνωστή η συνάντηση του Σόλωνα με τον Κροίσο το βασιλιά της Λυδίας, όταν ο Σόλωνας μετά την Αίγυπτο, όπου εκεί ιερέας του είπε το περίφημο “Έλληνες αεί παίδες” (=εσείς οι Έλληνες είστε πάντοτε παιδιά) έφτασε στις Σάρδεις, την πρωτεύουσα της Λυδίας, “εκδημήσας θεωρίας είνεκεν” (= για να σπουδάσει).

Εκεί ο Κροίσος, αφού τον περιέφερε ανάμεσα στους θησαυρούς του και του έδειξε τα πολυτελή και σπουδαία, ρώτησε το Σόλωνα, ποιος απ’ όλους τους ανθρώπους που είδε, είναι ο μάλλον ευδαίμων (“πάντων ολβιώτατος” στο άγιο πρότυπο). Και ο Σόλων χωρίς χρονοτριβή και χωρίς να τον κολακέψει (“ουδέν υποθωπέυσας”) του είπε: Ο Τέλλος ο Αθηναίος.

Κάγκελο ο Κροίσος (“αποθαυμάσας ο Κροίσος”). Τον ρώτησε όμως, όπως όλοι οι εξουσιαστές που δεν δέχονται άλλον πάνω απ’ αυτούς. -Κι από πού κρίνεις ότι είναι ο ευδαιμονέστερος;

Κι ο Σόλων απάντησε:

-Είχε παιδιά ωραία και ενάρετα, που τα είδε ν’ αποκτούν κι εκείνα τέκνα κ.τ.λ κ.τ.λ., και το τέλος του υπήρξε λαμπρότατον (“απέθανε κάλλιστα”).

Ά, σκέφθηκε ο Κροίσος, θάρχομαι σίγουρα δεύτερος (“πάγχυ δευτερεία”) και τον ξαναρώτησε:

Και μετά απ’ αυτόν;

Τότες ο Σόλων του μίλησε για δύο παιδιά απ’ το Άργος, τον Κλέοβιν και τον Βίωνα, που κι αυτά είχαν άριστο τέλος (“άμεινον τεθάναι”), αφού είναι προτιμότερο στον άνθρωπο να πεθαίνει παρά να ζει (“θανείν γλύκιστον”). Για να ακολουθήσουν λόγια που έμειναν στην ανθρωπότητα, η οποία όμως δυστυχώς δεν τα ενστερνίστηκε, και σήμερα δεν ασχολείται καν. Οι εξουσιαστές βλέπετε έχουν πολύ σοβαρότερα να κάνουν. Να εξουσιάζουν. Όχι να μελετούν Ηρόδοτο. Και δεν πρόκειται να τα ενστερνιστεί στο μέλλον.

- Όσο για σένα Κροίσο, που είσαι βασιλιάς πολλών ανθρώπων με

πλούτη αμύθητα το τέλος σου να ιδώ. Γιατί πριν πεθάνει ο άνθρωπος δεν μπορούμε να τον ειπούμε ευδαίμονα (όλβιον) αλλ' απλώς ευνοούμενον της τύχης (ευτυχέα). Εκείνο δηλαδή που εμείς σήμερα λέμε ευτυχία είναι απλώς καλή τύχη. Εύνοια της τύχης και τίποτ' άλλο. Και πολλοί στην αρχή ευτυχούσαν . Μετά όμως κατεστράφησαν σύρριζα “θεός προρρίζους ανέτρεψε”. (Και λίγα χρόνια πριν όταν γεννιόταν ένα παιδί εύχονταν “καλή τύχη”. Τόσο μόνο)

Μετά την αναχώρηση του Σόλωνος, μας λέει ο Ηρόδοτος πάντα, κι αυτά που διαβάσατε απ' αυτόν είναι, θεία οργή έπληξε τον Κροίσο (“εκ θεού νέμεσις μεγάλη”), γιατί νόμιζε τον εαυτό του ως τον ευδαιμονέστερο των ανθρώπων.

Κλείνω για σήμερα λέγοντας ότι ο Κροίσος είχε δύο παιδιά . Το ένα κωφάλαλο, που ούτε καν ανεφέρετο και το άλλο, που το έλεγαν Άτυν, ήταν πάντα πρώτο στους συνομηλίκους του . Το κωφάλαλο μίλησε αργότερα για πρώτη φορά σε ημέρα δυστυχή για τον Κροίσο, σύμφωνα με χρησμό του μαντείου των Δελφών. Για τον Άτυν όμως και την αναπόδραστη μοίρα μιλήσαμε σε προηγούμενο άρθρο.